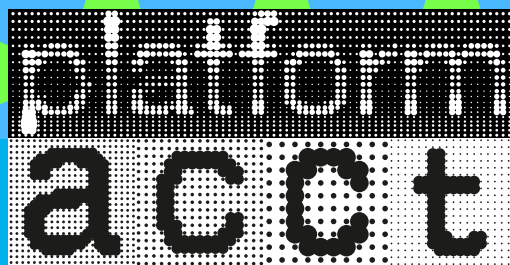

Actuele kaders voor beloning

Beloningspositie
ontwerpers

Actuele kaders voor beloning

Als ontwerper heb je collega's in de meest uiteenlopende sectoren. De ontwerpsector kenmerkt zich door een bonte verzameling van subdisciplines die in tal van markten en voor allerlei verschillende partijen actief zijn. Van lichtontwerp tot social design, en van illustratie tot bio hacking; ontwerp is een van de meest veelkleurige vakgebieden om in werkzaam te zijn. Het gevolg is wel dat ontwerpers op zeer uiteenlopende manieren beloond worden voor hun werk. Het is bepaald niet altijd duidelijk of je als ontwerper aanspraak kunt maken op bepaalde collectieve regelingen zoals cao's of dat er bepaalde beloningsrichtlijnen worden toegepast. Platform ACCT probeert met dit infoblad enig overzicht te creëren door in kaart te brengen welke actuele en relevante kaders er zijn, zoals collectieve afspraken. Het gaat ons hoofdzakelijk om financiële beloning. Daarbij worden ook de meest kenmerkende of in het oog springende afspraken en regelingen kort toegelicht.

Dit infoblad is het eerste uit een drieluik van infobladen over de beloningspositie van vormgevers en van ontwerpers in digitale cultuur, en is onderdeel van inspanningen van Platform ACCT om de arbeidsvoorwaarden in de Nederlandse ontwerpsector te verbeteren. In de andere twee infobladen staan de tariefopbouw en uiteenlopende beloningssituaties voor ontwerpers centraal. Een vierde infoblad bevat aandachtspunten voor het vervolg.

Voor de categorisering van disciplines van ontwerp is aangehaakt bij de in de creatieve sector gebruikelijke onderverdeling in vormgeving, digitale cultuur en architectuur.¹ Dat zijn op zichzelf nog brede terreinen waarbinnen tal van subdisciplines zijn te onderscheiden. Het accent in de infobladen ligt bij vormgeving en digitale cultuur. Architectuur blijft in de infobladen bewust buiten beschouwing, omdat er minder problemen rond de beloningspositie zijn gemeld en de gangbare praktijk onder architecten via andere gremia al ruimschoots aandacht krijgt.²

¹ Zie Raad voor Cultuur (2018) [Ontwerp voor de toekomst](#). Advies ontwerpsector. Pleidooi voor creatieve reflectie op maatschappelijke vraagstukken.

² Zie bijvoorbeeld de online bronnen van [digiPACCT](#) en [BNA](#).

Welke soorten kaders bestaan er?

Voor sommige beroepen is het redelijk eenvoudig om in kaart te brengen welke collectieve of sectorale afspraken er bestaan, en wie de partijen zijn die invloed hebben op de prijs van arbeid. In de ontwerpwereld is dat anders. Het maakt uit of je als zelfstandige werkt, in loondienst, of dat je een ontwerp bureau runt. Het maakt uit voor welke opdrachtgever of baas je werkt, binnen welke sector en wat voor soort ontwerpwerk je doet. Afhankelijk van die en andere factoren kunnen er heel verschillende collectieve afspraken relevant voor je zijn. Wel kent de ontwerpwereld een eigen beroepsorganisatie, de **BNO**, die overzicht heeft op de gangbare praktijk onder ontwerpers en die over veel kennis en expertise beschikt.

Maar waar moet je die zoeken? Globaal zijn er vier kaders waarbinnen relevante afspraken tot stand komen die invloed hebben op hoe je als ontwerper kunt worden beloond voor je werk. Die zijn schematisch weergegeven op de volgende pagina.

Wet- en regelgeving

Allereerst is er *algemeen geldende wet- en regelgeving*. Nederland kent uitgebreide wetten en regels rond arbeidsmarkt en ondernemen. We zullen kort stilstaan bij een aantal van de belangrijkste.

Collectieve afspraken

(al dan niet algemeen verbindend verklaard)

Wetgeving scheidt ook de kaders voor *collectieve afspraken* die in tal van branches worden gemaakt. Cao's zijn de belangrijkste vorm. Als ontwerper kun je, met name als je ontwerper in loondienst bent van een grotere organisatie, in sommige gevallen met een cao te maken krijgen, maar er bestaat geen aparte cao voor ontwerp (zie Infoblad Tariefopbouw). We halen, ter referentie voor ontwerpers die over hun eigen arbeidsvoorwaarden moeten onderhandelen, een aantal punten naar voren waarover in veel cao's afspraken worden gemaakt. Dat zet je als ontwerper op het spoor van beloningsonderdelen waarover je afspraken kunt maken.

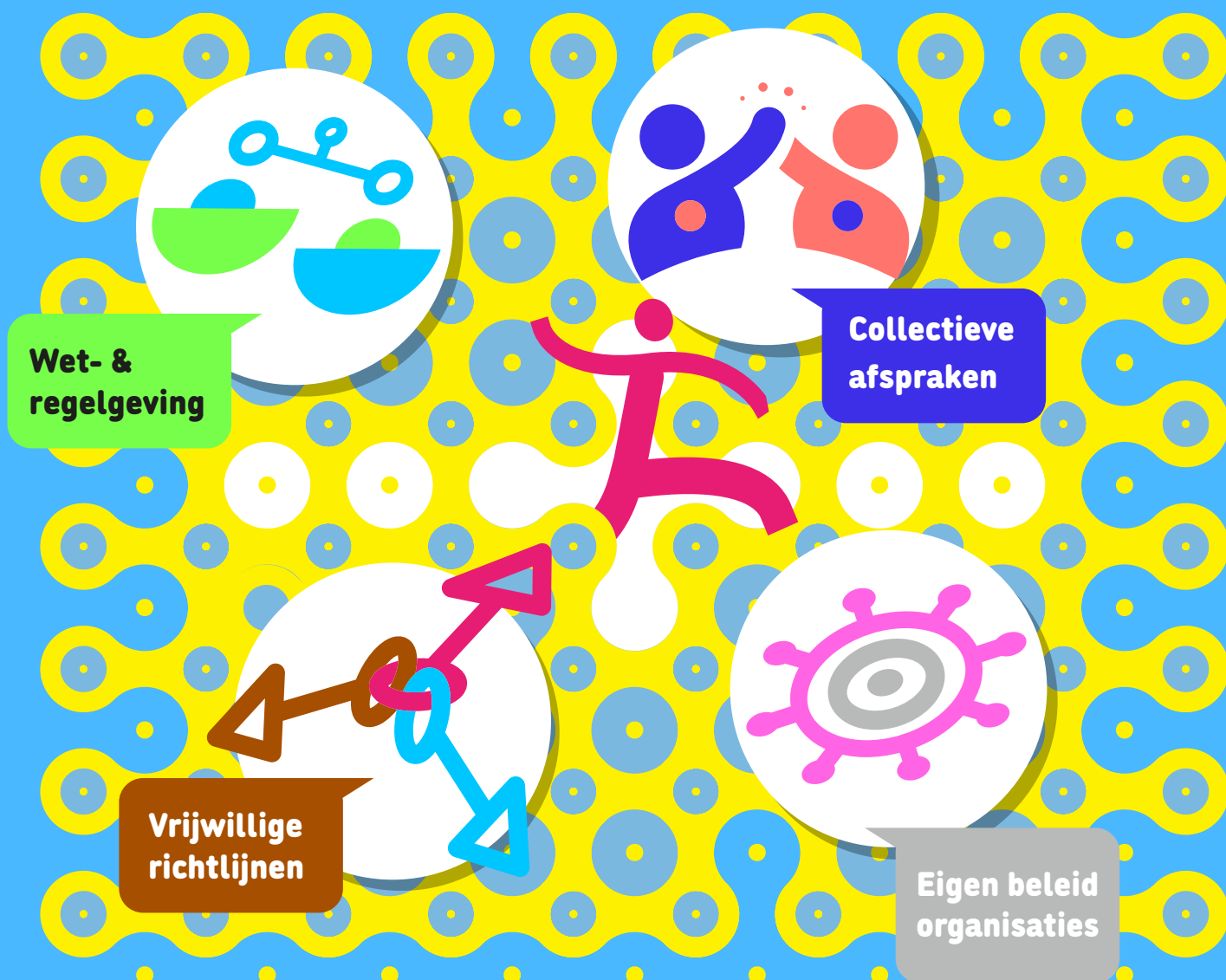
Vrijwillige richtlijnen

Cao's zijn niet per definitie verplicht voor een hele sector ('verbindend verklaard'), maar hebben over het algemeen toch een minder vrijblijvend karakter dan de derde categorie, die bestaat uit diverse *codes, richtlijnen en modelovereenkomsten*. Daar kun je als ontwerper je voordeel mee doen, maar realiseer je dat een opdrachtgever of werkgever niet verplicht is om die kaders te volgen.

Eigen beleid van organisaties

Tot slot is er *beloningsbeleid* dat door opdrachtgevers of werkgevers zelf wordt vastgesteld. Grote organisaties hebben meestal iets als een functiegebouw met bijbehorende salarisschalen of hanteren tarievenlijsten voor externe inhuur. Maar ook inkoop- of algemene voorwaarden bevatten vaak regels die raken aan je beloningspositie. In dit infoblad lichten we een paar punten uit om alert op te zijn bij het beloningsbeleid van organisaties.

Kaders in beeld

Relevante wet- en regelgeving

De rechten, plichten en bescherming van werknemers en opdrachtnemers zijn in Nederlandse wetgeving stevig verankerd. Maar niet alleen het arbeidsrecht is van invloed op de beloningspositie van ontwerpers. Je kunt met zeer veel verschillende regels te maken krijgen, en het is behoorlijk specialistische materie allemaal. We hebben de wetgeving daarom in drie domeinen geclusterd, die ook bij de overzichten van de cao's en de meer vrijblijvende kaders als basis worden gebruikt. Het gaat om een cluster rond inkoop en werk in opdracht, rond algemene arbeidsvoorwaarden en -verhoudingen, en rond intellectueel eigendom. Intellectueel eigendom staat erbij omdat het voor ontwerpers diverse aanknopingspunten biedt voor beloning en (latere) inkomsten uit eerder vervaardigd ontwerp. De bedoeling is niet om een volledig overzicht te geven van alle regelgeving, maar om een aantal voor ontwerpers belangrijke zaken of hete hangijzers naar voren te halen. Telkens is een verwijzing opgenomen naar de volledige teksten van de betreffende wet- en regelgeving.

1.1 | Inkoop en opdrachtgeverschap plus subsidie

- Aanbesteding.** De overheid is een belangrijke opdrachtgever voor ontwerpers. De manier waarop de overheid opdrachten in de markt kan zetten is geregeld in de [Aanbestedingswet](#). In die wet wordt rekening gehouden met verschillende Europese en andere internationale afspraken en gebruiken op het gebied van aanbesteding. De wet is gestoeld op vier principes: (1) non-discriminatie (geen onderscheid naar nationaliteit), (2) gelijke behandeling van ondernemers, (3) transparantie (ondernemers hebben recht op inzicht en informatie over aanbestedingen), en (4) proportionaliteit (de eisen staan in verhouding tot de gevraagde werkzaamheden en de omvang van de opdracht). De wet staat aan de basis van onder meer de algemene inkoopvoorwaarden van het Rijk (zie verderop).
- Mededinging, staatssteun en (ongewenste) tariefafspraken.** Via diverse wetgeving worden regels gesteld aan het gebruik van economische machtsposities, kartelvorming en zaken als (ongewenste) prijsafspraken - zowel door ondernemingen als door de overheid. Het klinkt misschien als ver van je bed voor ontwerpers, maar er is een flinke kans dat je, zeker bij grotere opdrachten, toch met een of meer aspecten uit deze wetgeving te maken krijgt. De [Mededingingswet](#) regelt het mededingingsrecht. De [Wet Markt en Overheid](#) (een wijzigingswet van de Mededingingswet) is bedoeld om oneerlijke concurrentie door de overheid te voorkomen, wanneer die overheid economische activiteiten ontplooit. Regels voor staatssteun zijn vastgelegd in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU, artikel 107-109).
- Subsidies.** Naast opdrachten kun je als ontwerper soms in aanmerking komen voor subsidie. Bij subsidies is altijd sprake van subsidievoorwaarden. De wettelijke basis voor het verlenen en betalen van subsidie is te vinden in de Algemene wet bestuursrecht ([Awb, Titel 4.2](#)).
- Betalingsvoorwaarden.** In de slipstream van regelgeving rond inkoop en opdrachtgeverschap is de wettelijke betalingstermijn noemenswaardig. Voor bedrijven en overheid ligt die termijn in beginsel tussen 30 dagen (als er geen termijn is afgesproken) en 60 dagen. Sinds 1 juli 2022 is de maximale termijn voor betalingen van grote bedrijven aan het midden- en kleinbedrijf (mkb) verkort tot 30 dagen. De regels rond betalingstermijnen vind je in het Burgerlijk Wetboek ([BW, boek 6, artikel 119a](#)). In Burgerlijk Wetboek, boek 6, vind je ook - meer in het algemeen - tal van regels rond het opstellen en aangaan van overeenkomsten.
- Verhouding tussen opdrachtgevers en freelancers/zzp'ers.** Het is nog altijd een beetje een zorgenkindje van de wetgever, maar de verhouding tussen opdrachtgever en zzp'er wordt geregeld in de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties ([Wet DBA](#)). De Wet DBA wordt op termijn vervangen, maar

is voornamelijk het instrument voor het beoordelen of er sprake is van een (verkapte) dienstbetrekking tussen opdrachtgever en zzp'er. De kenmerken daarvan zijn volgens de wet: (1) een gezagsverhouding, (2) niet-ervangbaarheid (een persoonlijke verplichting om de arbeid te verrichten), en (3) de verplichting om loon te betalen.

1.2 | Arbeidsvoorwaarden algemeen

Er zijn tal van wetten die direct gaan over, of die raken aan arbeidsvoorwaarden. Niet al die wetten zijn overigens in gelijke mate relevant voor, of leiden tot verplichtingen voor werknemers en zelfstandigen. Veel wetten gaan vooral over werknemers in loondienst en over uitzendkrachten.

Ten behoeve van zzp'ers die werken aan ad hoc en bijzondere ontwerp opdrachten zijn deze wetten veelal niet van kracht. Zo ligt het eerdere plan van het kabinet voor wettelijke minimumtarieven voor zzp'ers in de ijskast. Ook de kabinetsplannen voor een verplichte arbeidsongeschiktheids- en pensioenverzekering laten nog op zich wachten. Over dit laatste komen er wel pilots van het ministerie van OCW.

Een beknopte opsomming van de belangrijkste wetten, waarbij fiscale aspecten en wetgeving met betrekking tot cao's grotendeels buiten beschouwing worden gelaten:

- Veel zaken rond **algemene arbeidsvoorwaarden**, zoals vakantiedagen, arbeidsovereenkomsten of ontslagregels zijn te vinden verspreid in Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.
- **Pensioenen** worden onder meer geregeld via de Pensioenwet.
- De regels voor **verzekering van arbeidsongeschiktheid** zijn vastgelegd in de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.
- Het **minimumloon** en **vakantiegeld** zijn vastgelegd in de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag. Per 1 juli 2022 bedraagt het minimumloon 1.756,20 euro bruto per maand.
- Voor **toegang tot arbeid en gelijke beloning** is de Algemene wet gelijke behandeling relevant.
- Diverse wetten gaan over de **arbeidsomstandigheden**, zoals de regulering van werktijden in de Arbeids-

tijdenwet, verlofregelingen in de Wet arbeid en zorg, en veiligheid en gezondheid op de werkvloer in de Arbeidsomstandighedenwet.

- In 2020 is de Wet arbeidsmarkt in balans van kracht, waarmee aanpassingen worden gedaan aan de Wet werk en zekerheid. De wet is gericht op ontslagrecht en de **rechtspositie van flexwerkers**. Er is sprake van een lagere WW-premie voor werknemers in vaste dienst en de positie van de payroll- en oproepkrachten is verbeterd.
- De nieuwe Wet transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden regelt zaken rond **transparantie in de arbeidsrelatie** en perkt het verbod op nevenwerkzaamheden in.

1.3 | Intellectueel eigendom

- **Auteursrecht.** Binnen de familie van intellectueel eigendom hebben ontwerpers het meest te maken met auteursrecht, dat het exclusieve eigendom over een origineel werk van literatuur, wetenschap of kunst regelt. In de praktijk is zowel de reikwijdte van de bescherming als de definitie van een beschermd werk heel breed. Auteursrechtelijke bescherming geldt automatisch; er is geen registratie nodig. De Auteurswet regelt zowel morele rechten (persoonlijkheidsrechten) als exploitatierechten (economische rechten). Nederlandse wetgeving: Auteurswet.
- **Merkenrecht.** Merken en merkuitingen (zoals logo's, merkkleur) worden beschermd via het merkenrecht. Anders dan bij het auteursrecht is registratie in het merkenregister noodzakelijk om een merk te beschermen. In Europa is een merk na registratie tien jaar ingeschreven. Registratie kan telkens worden verlengd. Wetgeving: Beneluxverdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen), Nieuwe Uniemerkenverordening.
- **Tekeningen- en modellenrecht.** Bij deze wat minder bekende, maar voor ontwerp relevante vorm van intellectueel eigendom gaat het om de bescherming van een tekening of (2D- of 3D-)model (het design) van een nieuw uiterlijk van een gebruiksvoorwerp. Registratie is noodzakelijk en bescherming is maximaal vijf keer vijf jaar. Qua bescherming is er grote overlap met het auteursrecht en in de praktijk kunnen tekeningen en modellen zowel auteursrechtelijke bescherming genieten

als beschermd zijn via het tekeningen- en modellenrecht. Wetgeving: Beneluxverdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen).

- **Databankenrecht.** Het databankenrecht wordt wel de jongste telg van de intellectueel eigendomsfamilie genoemd. In Europa zijn onder bepaalde voorwaarden databanken (als verzameling van data) beschermd tot 15 jaar na productie. Telkens als de databank substantieel wordt aangepast kan een nieuwe periode van 15 jaar ingaan. Er is geen registratie vereist. Het gaat vooral om bescherming van exploitatierechten. Nederlandse wetgeving: Databankenwet.
- **Octrooirecht.** Bij octrooien (patenten) gaat het om het tijdelijke exclusieve eigendomsrecht op een uitvinding van een technisch product of proces. De meeste ontwerpers zullen weinig met octrooirecht te maken hebben, maar binnen de meer tegen technologische ontwikkeling liggende subdisciplines zoals biodesign, bio hacking en food design, kan het voorkomen. Octrooiaanvragen nemen vaak meer dan een jaar in beslag en zijn meestal eerder uitkomst van grote samenwerkingstrajecten dan uitsluitend van individuele inzet. Nederlandse wetgeving: Rijksoctrooiwet 1995.

Collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's)

Soms kun je als ontwerper een beroep doen op een collectieve arbeidsovereenkomst, bijvoorbeeld wanneer je werkt bij een ontwerfpafdeling van een groot bedrijf, of als social designer bij een overheid. Voor ontwerp bestaat geen aparte cao en ontwerp bureaus vallen, ook als zij hoofdzakelijk binnen één branche werkzaam zijn, niet onder de daar geldende cao's. In dit infoblad halen we een aantal onderdelen naar voren die in veel cao's aandacht krijgen, en die je als ontwerper kunnen helpen als je over je eigen arbeidsvoorwaarden moet onderhandelen³.

2.1 | Inkoop en opdrachtgeverschap (plus zzp'ers in cao's)

- Steeds meer cao's hanteren een opslagpercentage voor tarieven van zzp'ers (ten opzichte van werknemers in loondienst). Veelal gaat het hierbij om de zogeheten zij-aan-zij werkenden. Percentages van 45-50% zijn niet ongebruikelijk. Meestal wordt de opslag berekend over het brutoloon bij een vergelijkbare functie in loondienst plus 8% vakantietoeslag en 6% decemberuitkering.
- Soms hebben zzp'ers bovendien mogelijkheid om deel te nemen in het sociaal plan van de sector. Als vergoeding voor deelname betaalt de zzp'er dan bijvoorbeeld een klein percentage (minder dan 1%) van elk aan de opdrachtgever gefactureerd bedrag.
- De publieke omroepen hebben, flankerend aan de cao, de Fair Practice Code Goed Opdrachtgeverschap opgesteld. Daarin staan ook bepaalde zaken die de publieke omroep als opdrachtgever van een opdrachtnemende zzp'er verwacht. Zo wordt van zzp'ers die zelf weer derden inhuren voor een opdracht verwacht dat zij aan die derde ook een eerlijke beloning geven voor verrichte werkzaamheden.

2.2 | Arbeidsvoorwaarden algemeen

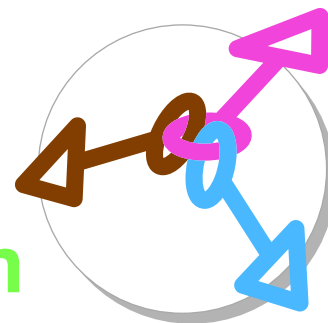
- In de meeste cao's is het recht op onregelmatigheidstoeslag (ORT) afgesproken in geval van werkzaamheden buiten de gangbare werktijden of bij overwerk.
- Arbeidsongeschiktheid kan, veelal conform de wettelijke bepalingen, na twee jaar tot ontslag leiden. Wel is er soms een derde jaar uitkering bij werkloosheid ingebouwd.
- Cao's bevatten in de regel afspraken over een pensioenvoorziening. De eigen bijdrage in de premie varieert tussen 20 en 40%.
- Thuiswerkvergoedingen zijn in veel cao's nog geen gemeengoed. Daar waar zo'n vergoeding is opgenomen is die vaak vastgesteld op 2 euro per dag.

2.3 | Intellectueel eigendom

- Omgang met intellectueel eigendom wordt slechts in een enkele cao meegenomen. Bij de meeste sectoren blijft dat dus een kwestie tussen individuele werkgever en werknemer.

³ Voor alle cao's in Nederland, zie het [overzicht](#) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. [digiPACCT](#) heeft een overzicht van cao's die raken aan de culturele en creatieve sectoren. Werk je met of voor buitenlandse organisaties, dan kun je uiteraard ook met buitenlandse wetgeving en collectieve afspraken te maken krijgen.

Vrijwillige richtlijnen, codes en modelovereenkomsten

Er bestaan diverse beloningskaders die belangrijk zijn voor ontwerpers, maar die een meer vrijblijvend karakter hebben. Opdrachtgevers en werkgevers zijn vrijer in hun keuze om die kaders al dan niet toe te passen. Het zijn meestal kaders die opgesteld of uitgegeven zijn door brancheverenigingen of andere belangenbehartigers. In sommige gevallen gaat het om handreikingen die al breed hun weg gevonden hebben binnen bepaalde sectoren of markten. De meest relevante voor ontwerp lichten we er hieronder voor je uit, opnieuw aan de hand van inmiddels bekende driedeling van inkoop en opdrachtgeverschap, algemene arbeidsvoorwaarden en intellectueel eigendom. Sommige richtlijnen hebben betrekking op meer dan een van de drie clusters en zijn dan geschaard onder het cluster waar de meeste aansluiting mee bestaat. De enige uitzondering is de Fair Practice Code, die binnen alledrie past en die we daarom kort apart behandelen.

- **Fair Practice Code.** De Fair Practice Code is een van de drie meest ingeburgerde gedragscodes in cultuur en creativiteit, naast de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie. Anders dan die twee codes bevat de Fair Practice Code diverse aanwijzingen voor 'fair pay', waaronder een eerlijke beloning voor alle betrokkenen, duidelijke afspraken over intellectueel eigendom, het volgen van cao's en honorariumrichtlijnen (zie infoblad Tariefopbouw). Concretisering daarvan ligt bij organisaties zelf. De Fair Practice Code wordt inmiddels door tal van culturele organisaties onderschreven, en daarmee door een groot aantal (potentiële) opdrachtgevers en samenwerkingspartners van ontwerpers.

3.1 | Inkoop en opdrachtgeverschap

- **Modelovereenkomsten Wet DBA.** De wet over de verhouding tussen opdrachtgever en zelfstandige werd eerder al toegelicht. Als praktische uitwerking van die wet gaan diverse modelovereenkomsten rond waarmee opdrachtgever en -nemer verklaren dat er geen sprake is van een dienstverband. Door de Belastingdienst goedgekeurde modelovereenkomsten zijn te vinden via de website van de fiscus en, specifiek voor culturele en creatieve sectoren (waaronder de door de BNO opgestelde overeenkomst voor ontwerpers), ook vindbaar voor leden aldaar.
- **Model Algemene Voorwaarden** van de BNO voor ontwerp opdrachten.
- **Model Algemene Voorwaarden** van de Kunstenbond. De modelvoorwaarden bevatten complete, maar in algemene termen opgestelde voorwaarden die een kunstenaar of ontwerper kan gebruiken bij offertes. Ten aanzien van intellectueel eigendom stellen de modelvoorwaarden dat geen rechten worden overgedragen aan de opdrachtgever. De Kunstenbond heeft daarnaast een model opdrachtovereenkomst voor zzp'ers. Die is alleen door leden te downloaden.
- **Richtlijn Kunstenaarshonorarium.** Beeldende Kunst Nederland (BKNL) stelde deze, inmiddels veel gebruikte, richtlijn op voor beloning van beeldend kunstenaars. Beeldende kunst heeft overlap met ontwerpactiviteiten en daarmee is de Richtlijn Kunstenaarshonorarium zeker de moeite waard als je op zoek bent naar referentiekaders voor ontwerpers. De richtlijn bevat richtbedragen bij vier typen werkzaamheden (het vervaardigen van nieuw werk, werkzaamheden in het verlengde van het vervaardigen van werk voor een tentoonstelling, werkzaamheden voor een evenement of tentoonstelling, en het leveren van werk in eigendom van de kunstenaar voor een tentoonstelling) en een checklist voor contractbesprekingen.

- **Tarievenlijst en tarievencalculator.** Voor ontwerpers die met fotografie werken, kan de [tarievenlijst van Stichting BeeldAnoniem](#) relevant zijn. Weliswaar heeft de richtlijn betrekking op vergoedingen voor materiaal waarvan de maker onbekend is, toch geven de vergoedingen een richtsnoer voor beloning. Er worden negentien typen van gebruik onderscheiden, met bijbehorende vergoedingen. Voor tariefstelling in fotografie kun je ook terecht bij de [tarievencalculator](#) van de NVJ, vereniging van journalisten.

3.2 | Arbeidsvoorwaarden algemeen

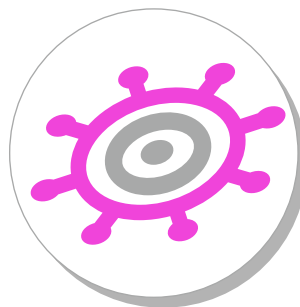
- **BNO Richtlijn arbeidsvoorwaarden ontwerpers.** De Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers geeft jaarlijks een richtlijn uit voor het vaststellen van arbeidsvoorwaarden van *medewerkers van ontwerp bureaus*. De BNO onderscheidt zeven salarisklassen die in 2022 lopen van 1.760 (klasse 1) tot 13.435 (klasse 7) euro bruto per maand. Inschaling gebeurt aan de hand van een functiematrix die niet alleen ontwerpende maar ook ondersteunende functies bevat, zoals administratief werk en managementondersteuning. De richtlijn volgt vigerende wet- en regelgeving. De richtlijn is beschikbaar voor leden van de [BNO](#). De BNO heeft bovendien enkele modellen voor arbeidsovereenkomsten.
- **DDA Functiegebouw en salarishuis.** [Dutch Digital Agencies](#), brancheorganisatie voor digitale bureaus, heeft een functiegebouw en salarishuis opgesteld voor aangesloten werkgevers. Het document is toegankelijk voor leden.

3.3 | Intellectueel eigendom

- Op het terrein van intellectueel eigendom gaan zeer veel algemene modelovereenkomsten rond voor overdracht van rechten en voor licensering. We noemen een aantal bronnen die uit de Nederlandse culturele en creatieve sectoren afkomstig zijn:
- **Modelcontracten.** De [BNO](#) heeft voor ontwerpers enkele algemene modelovereenkomsten voor licenties, royalty's en voor overdracht van rechten. Op de website van de BNO is daarnaast algemene informatie te vinden over auteursrechten en er zijn FAQ's. Er is daarnaast een geactualiseerde publicatie Auteursrechten voor opdrachtgevers in voorbereiding. BNO-leden hebben toegang tot die modellen en kunnen ondersteuning krijgen bij gebruik daarvan voor de eigen organisatie of activiteiten. Dat geldt deels ook voor de modelovereenkomsten en -licenties van de [Kunstenbond](#), die op specifieke disciplines of werken (zoals geluidsopnamen) betrekking hebben. In zoverre je als ontwerper aanschuurt tegen auteurschap en uitgave van publicaties kun je terecht bij de modelcontracten van de [Mediafederatie](#) of de [Auteursbond](#).

4

Beloningsbeleid van individuele organisaties

Het eigen arbeidsvoorwaardenbeleid kan per organisatie enorm verschillen. In het algemeen doe je er als ontwerper goed aan om bij je opdrachtgever of potentiële werkgever te informeren naar (a) het bestaan van intern beleid, (b) het al dan niet volgen van een cao en/of codes, richtlijnen en modelovereenkomsten, en (c) de inkoop- of algemene voorwaarden. Van die laatste halen we twee voorbeelden naar voren van organisaties die voor heel veel ontwerpers relevant zijn: de inkoopvoorwaarden van het Rijk en de algemene subsidievoorwaarden van de Rijkscultuurfondsen.

Inkoopvoorwaarden Rijk

Alle onderdelen van de rijksoverheid hanteren sinds 2004 dezelfde algemene inkoopvoorwaarden.⁴ Het is daarom nuttig om kort stil te staan bij die voorwaarden. Een aantal zaken uit de voorwaarden voor het verrichten van diensten (ARVODI), zijn goed om te weten als ontwerper. Ten eerste vergoedt het Rijk bij dienstverlening in principe op basis van werkelijk gemaakte kosten en uren, tenzij een vaste prijs is overeengekomen (artikel 16.1). Ten tweede is er sprake van automatische overdracht van eventuele auteursrechten en databankenrechten aan de opdrachtgever (artikel 24). Tenzij je het anders regelt, ben je die rechten dus kwijt. De algemene voorwaarden laten expliciet ruimte voor andere afspraken. Ten derde, mocht je met je bedrijf onder een cao vallen, dan ben je verplicht om die na te leven als je een opdracht van het Rijk krijgt (artikel 27).

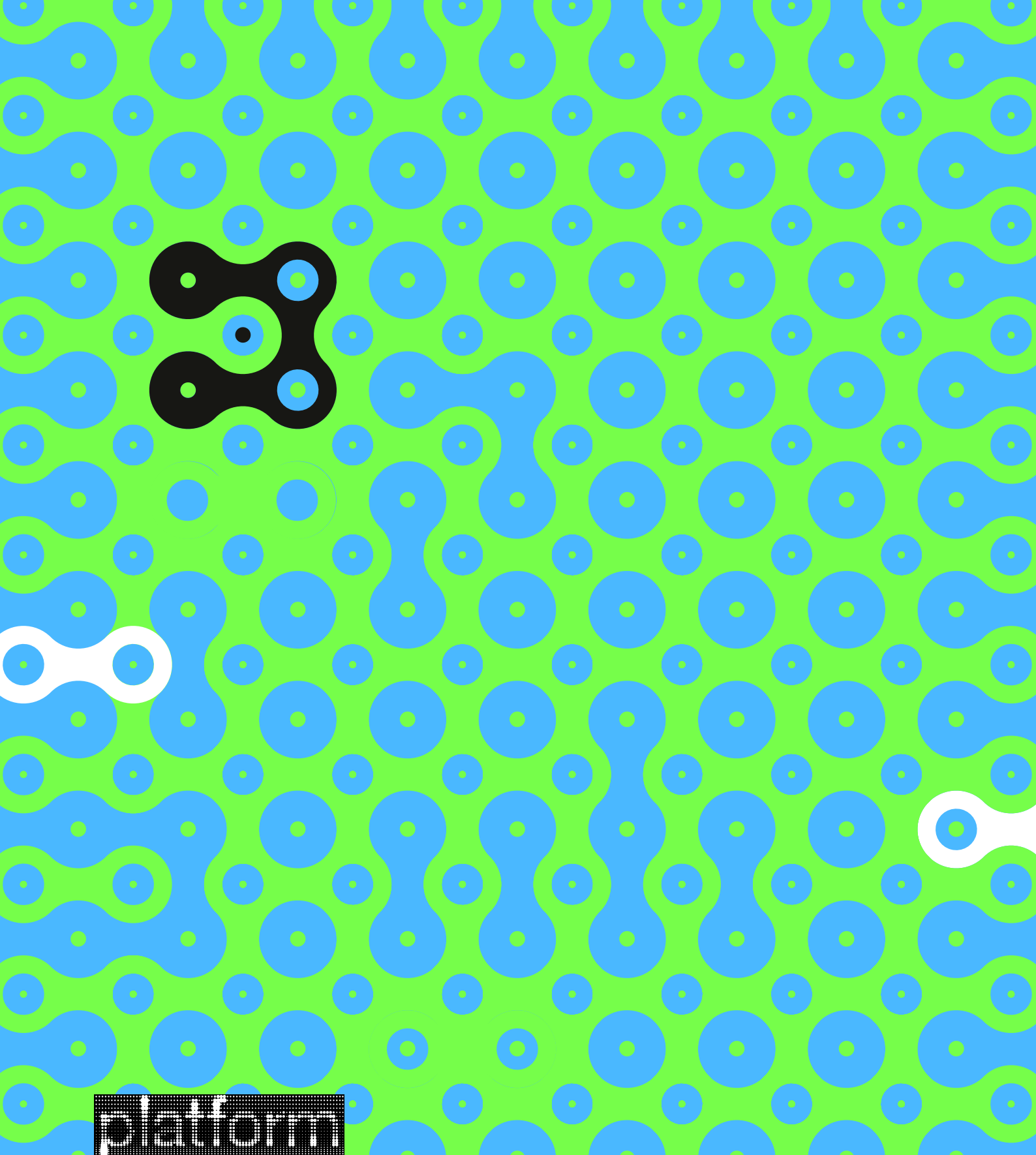
De algemene voorwaarden vallen uiteen in drie documenten en zijn hier te vinden: [ARVODI Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten 2018](#), en verder de [Algemene Rijksinkoopvoorwaarden 2018](#), en [Algemene Rijksvoorwaarden bij IT-overeenkomsten 2018](#).

⁴ Het komt overigens voor dat onderdelen van het Rijk eigen aanvullende voorwaarden hanteren. Wees daar bedacht op. Verder niet expliciet meegenomen in het infoblad, maar mogelijk wel relevant, zijn de model [inkoopvoorwaarden van de VNG](#) voor Nederlandse gemeenten. Inhoudelijk zijn die op veel punten vergelijkbaar met de voorwaarden van het Rijk. Het gaat om een model, en is dus naar eigen inzicht aan te passen door afzonderlijke gemeenten.

Algemene subsidievoorwaarden Rijkscultuurfondsen

Tot slot, voor dit infoblad, staan we kort stil bij de voorwaarden van de [Rijkscultuurfondsen](#). Deze zes fondsen hebben een belangrijke positie als verdelers van rijksmiddelen op het terrein van cultuur en creativiteit. De fondsen hanteren hun eigen voorwaarden, waarbij de inzet over het geheel genomen is dat aanvragers (zeker wanneer het organisaties betreft) de Fair Practice Code onderschrijven en werk maken van fair pay. Het Fonds voor Cultuurparticipatie is daarin het meest uitgesproken in de voorwaarden, maar ook de andere fondsen kunnen aanvragen zonder meer afwijzen als de principes van de Fair Practice Code niet worden gevolgd. Hoe individuele makers invulling aan de code kunnen geven, is overigens onderwerp van gesprek, maar de fondsen zetten daarmee wel de toon voor de opdrachtgevers van veel zelfstandige ontwerpers. Tal van culturele organisaties die regelmatig ontwerpers inhuren ontvangen immers bijdragen van die fondsen.

Klik door naar de voorwaarden van [Stimuleringsfonds Creatieve Industrie](#), [Mondriaan Fonds](#), [Nederlands Filmfonds](#), [Fonds voor Cultuurparticipatie](#), [Fonds Podiumkunsten](#) en [Nederlands Letterenfonds](#).

Colofon

© 2022 - Platform ACCT

Dit infoblad is een uitgave van [Platform ACCT](#) en is samengesteld onder redactie van Martijn Arnoldus, Lydia Jongmans en Noud van de Rhee, in samenspraak met een begeleidingscommissie van vertegenwoordigers uit de ontwerpsector. Vormgeving, Femmy Hoogeveen, Grafisch Geluk. Illustraties, Reinier van der Horst.